

מרן רה"י - הרב חיים יעקב גולדויכט זצ"ל

* מסירות נפש לגאולה

"בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות וגוי והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה" (שמות יב', ב' ו').

מפני מה הקדים לקיחתו של פסח לשחיטתו ד' ימים - היה רבי מתיא בן חרש אומר "ואעבור עליך ואראך והנה עת דודים" (יחזקאל טז', ח') הגיע זמן שבועתו שנשבע הקב"ה לאברהם שיגאל את בניו ולא היו בידם מצוות שיעסקו בהם כדי שיגאלו שנאמר שדים נכנו ושערך צמח ואת ערם ועריה (שם ז') - ערום מכל המצוות נתן להם הקב"ה שתי מצוות - דם פסח ודם מילה שיתעסקו בהם כדי שיגאלו שנאמר ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך, ואומר לך בדמיך חיי ואומר לך בדמיך חיי (שם ו') - מכילתא שם.

"בדמיך חיי" - מסירות הנפש הינה הכלי אשר הכשיר את אומתנו, וציידה את עמנו בתכונות ובכוחות נפש הנצרכים לזכות בגאולה, הוצאת הדם שבכל דור ודור מעוררת את מסירות הנפש אשר מזככת, מטהרת ומקדשת אותנו לקראת החרות.

שתי בחינות של מסירות נפש ושפיכת דם הוזכרו כאן, דם פסח ודם מילה, דם המילה - צערא דינוקא הכאב הפשוט שבהקזת הדם, אך עולה עליו ומעלה ממנו כוח ההתמסרות הטמון בדם הפסח, אכילת הפסח לכשלעצמה עונג היא הן מההרגשה הגופנית - גשמית, כמאמרם ז"ל "אין שמחה אלא בבשר ויין", אך הן מההרגשה הנפשית רוחנית שכן אכילת קודשים מחממת את הנפש ונושאת בחובה מידה גדולה של התקרבות אל הקב"ה.

אולם שחיטת הפסח בידי עם ישראל במצרים מקופלת בה מידה יתירה של עוז וגבורת הנפש, ולא רק מחמת הסכנה הפיזית שהיתה כרוכה בדבר כפי המודגש בכתוב "הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא סקלונו" (שמות ח', כב') ובהבלטה גדולה אף מזו - בדברי חז"ל "רבי אליעזר הקפר בריבי אומר - ומפני מה הקדים לקיחתו של פסח לשחיטתו ד' ימים לפי שהיו ישראל שטופים בעבודה זרה במצרים... אמר להם משכו ידיכם מעבודה זרה והדבקו במצוות, ר' יהודה בן בתירא אומר הרי הוא אומר ולא שמעו אל משה מקוצר רוח וכו' וכי יש לך אדם שהוא מתבשר בשורה טובה ואינו שמח, אלא שהיה קשה בעיניהם לפרוש מעבודה זרה וכו' " (מכילתא שם).

מעשה פסח מצרים טומן בחובו מהפך נפשי כן ועמוק, הוא מסמל את הניתוק ההחלטי מעבודה זרה והתחלת העליה ממ"ט שערי טומאה שהיו ישראל שקועים במצרים.

לקיחת השה לעיני מצרים כמוה כפגיעה ביקר מכל לעולם האמונה המצרי ועקירת היסוד שעליו מושתתת כל עבודת האלילים של תובעת מצרים, הקרבת עולם האידאות האלילי על מזבח עבודת ה', התזת דם השה - תועבת מצרים על המשקוף ועל שתי המזוזות לשם קיום מצוות ה', תהליך ארוך זה בא לידי ביטוי בגאולה - "וראיתי את הדם... ופסחתי עליכם".

כל הפוסע בצעדי הראשונים בעולמה של תורה מקריב הוא במסירותו כי רבה את קורבן הפסח הפרטי שלו, כאשר הוא מתגבר על כל המכשולים הנערמים בפניו בעצם שינוי ההשקפה החדש שמקבל על עצמו ודאי עונג רוחני גדול מציף את הרגשותיו. מהפך זה כרוך במאמצים מרובים המחייבים את האדם להתנתק מההשקפות הקדומות השוכנות בין ריסי עיניו, החלפת המעשים הפעוטים שפעל עד כה במעשים של קדושה בחיי תורה.

דם המילה ודם הפסח המסמלים את שורש מסירות הנפש המביאה אל הגאולה משמשים הם כאבני דרך הזועקות אל האדם שע"י מסירות הנפש לקיום התורה מחיש הוא את הגאולה ומקרבה אל היעד הסופי, המטרה הנכספת - ימות המשיח. ימות הפסח הם הימים אשר מעוררים את ההרגשה האישית והכללית למסור את כוחות הנפש לקירוב הגאולה אך באופן של קיום תלמוד התורה ושתי המצוות הללו הם המעלות את ישראל מתהום נשיית המורד של הטומאה אלא פסגת ההר הגבוהה ביותר של הקדושה - הבאה לידי ביטוי בגאולה הקרובה.